لاوازکردنی ئینتیما و مەترسییەکی گەورە

جەلال محەمەد عەلی

وەك ئاشکرایە کورد یەکێکە لەو گەلانەی رۆژهەلاتی ناوەڕاست کە سالانێکی زۆرە لە ژێر ستەمی داگیرکەران و بێگانەدا دەژین، لەو ماوە زۆرەشدا خەباتی بێ وچانی کردووە و سەرو مالی زۆری بەخشیوە و لاوانێکی زۆریشی لەو رێگەیەدا شەهید بوون.

ئەمڕۆ بەشێك لەو خەباتە دوور و درێژە و لە کوردستانی عێراقدا بەرهەمێکی داوە و فرسەتێکی باشیش دەستی ئێمەی گەلی کورد کەوتووە، بۆیە دەبێت لە ئاستی ناوخۆ و دەرەوەدا رێخۆشکەرییەکی باشی بۆ بکرێ تا ئەم ئەزموونە بەردەوام بێت و گەورەتر و جوانتریش پیشان بدرێ و حکومەت و دام و دەزگاکان میللی بکرێن و بە راستی بکەونە خزمەتی ئەم گەلە ستەمدیدەوە، کە سالانێکی زۆرە لە بەدبەختی و ناسۆردا دەژی، هەروەها وەك وەفایەك بۆ ئەو هەموو نەوە شەهیدەمان کە خەباتیان کرد لە پێناوی رزگاربوون و ئاسودەیی گەلەکەیان دەبێت حکومەتی ئێمە ئەوپەڕی دادپەروەری و ئازادی و خۆشگوزەرانی بۆ ئەم گەلە دابین بکات، بەلام بەداخەوە ئەمڕۆ خەلکی کوردستان لە ژێر دەسەلاتی خۆمالیدا گلەیی و گازەندەی گەورەیان هەیە لە حکومەتەکەیان و ئاهی سارد هەلدەکێشن، کە بەری خەباتی دوور و درێژیان گەیشتۆتە حالەتێك کە نائومێدیی زۆری پێوە دیارە، گەنجێکی هەندەرانیم بینی کە گەڕابوویەوە بۆ کوردستان وتی: بە راستی لەو ولاتەی منی تێدابووم حەزم دەکرد هەمیشە خاکەکەی ماچ بکەم، چونکە زۆر خزمەتیان دەکردم و ئاسانکارییان بۆ دەکردم و رێزیان لێ دەگرتم. بە راستی ئەم قسەیە زۆر سەرنجی راکێشام و زۆریش سوودم لێ وەگرت، بەلام لە هەمان کاتدا زۆر جێگەی نیگەرانی و دلتەنگی بوو بۆ من.

جارێ با بپرسین ئایا چی وایکرد لەو هەموو لاوانەمان کە بە رێگەی پڕ مەترسیدا بکەونە رێ بەرەو هاندەران؟! ئایا شەڕی ناوخۆی کوردکوژی و براکوژی و خۆکوژی هۆکارێکی سەرەکی نەبوو بۆ ئەو کۆڕەوە بەرەو هاندەران؟

ئایا دروستبوونی حیزبایەتی و پشتگوێخستنی گەل و گەنجەکان هۆکارێکی تریش نەبوو تا لاوەکانمان پۆل پۆل ولاتی شیرینی خۆیان بەجێ بهێلن، هەموو شت بە کەم نرخ سەیر بکەن.

ئایا حیزبایەتی نەبووە جێگری کوردایەتی و لەوێشەوە هەموو ئەوی تریش جگە لە حیزبی دەسەلات نەبووە هاوولاتبی پلە دوو و سێ؟

ئەرێ ئەمە لاوازکردنی ئینتیما نییە بۆ گەل و نیشتمان؟ ئەگەر نیشتمان هی هەموانە، بۆچی تەزکیەی حیزبی؟ ئەگەر نیشتمان هی هەموانە، بۆچی کۆمەلێك خاوەن بن و خەلکی تریش خێرپێکراو؟ بۆچی دەبێت خەلکی دەسەلات ئازاد بن و ئەوانی تریش دەم و دەس بەستراو؟

نەڕۆیشتنی خەلکی کوردستان بە گشتی و لاوان بەتایبەت بۆ دەنگدان لەسەر دەستور، گەورەترین بەلگەی لاوازبوونی ئینتیما بوو بۆ گەل و نیشتمان، بەلام بەداخەوە هەردوو حیزبی دەسەلات حیسابی جددییان بۆ نەکرد، گەلێك ئامادە بوو هەموو شتێك ببەخشێ بە نیشتمان تەنانەت رۆلە خۆشەویستەکانی، بەلام لە کاتی دەنگداندا بۆ دەستور (بەلێ)یەکی لێ زیاد بوو بیدات بۆ دەستورێك کە زۆرێك لە مافەکانی کوردی تیا مسۆگەر دەکات! ئەمە کارەساتی گەورەیە، ئایا ئەگەر سبەینێ خاکی کوردستان کەوتە بەر مەترسییەکی داگیرکردن، کارێك نەکراوە کە خەلکێك ئامادە نەبوون (بەلێ)یەکی بۆ بکەن، ئێستا یەك فیشەکی بۆ نەتەقێنن و ئامادە نەبن بەرگری لە خاك و نیشتمانی خۆیان بکەن؟

دەسەلات و حیزب هەمیشە پێویستیان بە گەلێکی دلسۆزە و نابێت بە شتە رووکەش و روالەتییەکان بخەلەتێن، هەموومان دەزانین کە (سەدام) چۆن بە ترس و تۆقاندن گەلێکی بە روالەت دلسۆز و بە ناوەڕۆك لەرزۆك و بێ نیشتمانی دروست کرد و لە ماوەی (35) سالی دەسەلاتیدا هەولی دا پایەکانی دەسەلاتی بەعس بەهێز بکات و دارو بەردی کردبووە بەعسی و ـ بە حیسابی خۆی ـ خەلکی نیشتمانپەروەر، بەلام حکومەتێکی (35) سال بەرگەی (21) رۆژی رووبەڕووبوونەوەی نەگرت! ئای چ (21) رۆژێکی ئابڕوبەرانە بوو.. کەس ئامادە نەبوو بەرگری لە نیشتمانێك بکات کە خۆی بە خاوەنی نەدەزانی!!

گەلێك خێری لە حکومەت و دەسەلاتی خۆی نەبینی، ئایا چاوەڕوان دەکرێ چیی بۆ بکا؟

پێم وایە سوتاندنی مۆنۆمێنتی شەهیدانی هەلەبجە بەلگەیەکی ترە بۆ لاوازبوونی ئینتیما بۆ گەل و نیشتمان، ئەگینا چۆن خەلکێك دێن مێژووی خۆیان دەسووتێنن؟

ولاَتێك جادە و ڕێگاوبانەکەی لە ڕێگاوبانی ولاَتێکی ئەفریقیا باشتر نەبێت، چۆن ئینتیمای نیشتمانیی لاواز نابێت؟ ولاَتێك بیەوێت ڕۆژنامەنووسە ئازا و بوێرەکانی بێدەنگ کات و هەندێکی تریش هەمیشە تاوانبار کات بە تیرۆر و نۆکەری و چەندین تۆمەتی پڕ لە بوغز و کینە و بێ بەڵگە، چۆن ئینتیمای کوردایەتی و نیشتمانیی لاواز ناکات؟

ولاَتێك پڕ بێت لە هەژار و کرێچی و، گەلەکەی وەك ئەوە وابێت لە ئەشکەوتتدا بژین و، دەسەلاَتداریش لە قەسرە چەند نهۆمییەکان و لەوپەڕی خۆشگوزەرانیدا بژین، ئایا چاوەڕێ دەکرێ ئینتیما و خۆشەویستییان چۆن بێت بۆ نیشتمان ...؟

بە کورتییەکەی ئەگەر حکومەت لە خزمەتی حاڵ و ماڵ و گیرفانی کۆمەڵێك خەڵکدا بێت و پێی دەوڵەمەند بووبن و، گەل و نیشتمانەکەشیان و زۆرینەی هاوولاَتیان بێبەش کرابن لە ئیمتیازات و خزمەتگوزارییەکانی دەوڵەت، ئیتر ئینتیما بۆچی بێت و، چۆن لاواز نابێت؟!

ئاوو کارەبا کە سەرەتاییترین ماڧ هاوولاَتیانە، حکومەتێکی دوای (15) ساڵ دەسەلاَتی خۆی نەتوانێت ئەو دوو ماڧە بۆ هاوولاَتی دابین بکات، چۆن ئینتیما بۆ گەل و نیشتمان لاواز ناکات؟ حکومەتی عێراقی دوێنێ دامەزراوە داری بەسەر بەردەوە نەماوە و دەیەها کێشەی وەك تیرۆر و شتی تری هەیە، بە چەند هەوڵێکی ناوخۆیی و گرێبەست لەگەڵ ولاَتانی دراوسێدا ئێستا کارەبای باشتری بۆ ناوچەکانی ژێر دەسەلاَتی خۆی دابین کردووە، ئەی ئێمە چەندین ساڵە بۆ ئەمانەمان پێ نەکرا؟!

ئەی بۆی ئەو هەموو سەروەت و سامانەمان کە بە گومرگ و شتی تر پەیدامان دەکرد و، دەماندا بە تەقەمەنی و شەڕی ناوخۆمان پێ گەرم دەکرد؟

ئایا نەدەکرا کوردستانی پێ ئاوەدان بکەینەوە و برسی و رووت و ڕەجاڵەکانی زەمانی گرانیی پێ تێر و دڵخۆش بکەین.

ئێستاش پاش (3) ساڵ لە ڕووخانی بەعس و دیاریکردنی ڕێژەیەکی باش لە بودجەی عێراق بۆ هەرێمی کوردستان، بۆچی تا دێت کێشە و قەیرانەکانی زیاتر دەبن؟

بەڵێ ئینتیما بۆ گەل و نیشتمان قەیرانێکی گەورەی ئێمەیە و بەرپرسیاری یەکەمیش تێیدا دەسەلاَتە و چارەسەریش هەر لەوێوە دەکرێت.

بۆیە دەسەلاَتی کوردی دەبێ بەئاگا بێت و پیاچوونەوەیەکی جددی بکات تا جیاوازیی گەورەتر لەنێوان خۆی و گەلەکەیدا دروست نەبووە و، ئەوکات هەمووانیش بە گەل و دەسەلاَتەوە زەرەرمەند بین.

پێویستە ئەم ولاَتە هی هەموان بێت نەك تەنها مولکی حیزبی دەسەلاَت بێت و لە ناو ئەوانیشدا مۆڵکی بەرپرسان بێت، دەبێ هاوولاَتی هەست بە دادپەروەری و یەکسانی بکات و دەسەلاَتیش وەکو پیشەی هەمیشەیی مێژووی کۆن لێ نەداتەوە، بەڵکو خزمەتکردن بە هەموو گەل بە ئەرکی گەورەی خۆی بزانێ و ئەوە بکاتە پێوەر بۆ باش و ناباشیی بۆ خۆی، ئەوەندە ژیانی هاوولاَتی خۆش بکات تا ئامادە بێت نەك ماچی نیشتمانەکەی بکات، بەڵکو ئەوەندەی خۆش بوێت، هەموو شت لە پێناویدا ببەخشێت.

ئێمە هێزی سەربازی و ئابووری و تەکنۆلۆجیی گەورەمان نییە، ئەگەرچی لە ناوچەیەکداین چەندین هێزی زەبەلاحی ئیقلیمی هەن و نەیاری ئەزموونی ئێمەش کە ڕەنگە لە ئێستادا ئەو هێزانە بۆ ئێمە دەستەبەر نەبن، بەلاَم ئایا ناتوانین هێزی جەماوەری بەدەست بێنین، بەوەی دڵی جەماوەر خۆش بکەین بە خزمەتگوزاریی باش و بە عەدالەت و یەکسانی و خەمخواردنی هاوولاَتیان و باشکردنی ژیان و گوزەرانییان و، لەوێشەوە ئینتیمایان بەهێز بکرێ تا لە خۆشی و ناخۆشیدا و لە شەڕ و ئاشتیدا پشتیوانی ئەزموون و حکومەتەکەیان بن؟!

بە داخەوە ئەمڕۆ لە کوردستاندا زۆرێك لە ئینتیماکان لاواز کراون، ئینتیمای کوردایەتی و ئینتیمای حیزبی و ئینتیمای ئیسلامی، کە ئەمانە هەموویان تەواوکەری یەکترن و زەرورەتن بۆ گەلێك بیەوێت ئایندە و شارستانیەتی هەبێت.